

Asia: VN/9067/2020

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi mediatukilautakunnasta ja valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta journalistisen sisällön edistämiseen

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita

Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) näkemyksen mukaan esitetyn mediatuen lähtökohdat ovat kannatettavia ja yleisesti esitettyjen näkökulmien kanssa sopusoinnussa. Tuen määrittelyn kriteereissä tulee kiinnittää huomiota tuen tavoitteiden tehokkaaseen saavuttamiseen. Tehokkaan allokaation kannalta on tärkeää, että tuki kohdistetaan tarkasti ja tasapuolisesti tuen tavoitteita edistäviin toimenpiteisiin ja toimijoihin. Tuen tasapuolinen kohdentaminen ehkäisee mahdollisten markkinavääristymien syntymistä. Tuen kohdistamista arvioitaessa huomiota tulisi kiinnittää myös tuen tarpeellisuuteen toimenpiteiden onnistumisen kannalta. Mediatuen täsmällinen kohdentaminen nopeuttaa negatiivisesta talousshokista toipumista ja auttaa ylläpitämään kuluttajien ja yhteiskunnan näkökulmasta tehokkaampaa markkinarakennetta. Tukien epätarkan kohdistamisen seuraukset ovat helposti päinvastaiset: kilpailu vääristyy ja markkinoiden tehokkuuteen ohjaavat kannustimet menettävät tehonsa.

Huomionne tuen myöntämisen kriteereistä ja tukikelpoisuudesta (VN asetus)

Tartuntaepidemian haittavaikutusten arvioiminen on haastavaa. Normaaliin liiketoimintaan sisältyy sattumanvaraisen vaihtelun lisäksi toimialakohtaista kausivaihtelua. Kausivaihtelulla tarkoitetaan vuodesta toiseen toistuvaa, vuoden sisällä tapahtuvaa kysynnän vaihtelua. Sattumanvaraista vaihtelua on vaikea ennustaa. Normaali sattumanvarainen vaihtelu voi johtua esimerkiksi odottamattomista ilmiöistä tai tapahtumista. Tällaisia ovat muun muassa luonnon ilmiöt ja onnettomuudet.

Yritystasolla epidemiasta seuranneen liikevaihdon muutoksen erottaminen liiketoiminnalle normaalista satunnais- ja kausivaihtelusta ei ole yksiselitteistä. Liikevaihto voi toisin sanoen olla muuttunut myös COVID 19 –tartuntatautiepidemiasta riippumattomista syistä. Näin ollen peräkkäisten kalenterikuukausien välisen liikevaihdon erotus sisältää tartuntaepidemian aiheuttaman muutoksen lisäksi satunnais- ja kausivaihtelun. Toteutuneiden haittavaikutusten

estimoinnin ja arvioinnin kannalta oleellista olisi löytää uskottava kontrafaktuaali kuvaamaan hypoteettista tilannetta, johon yritykset olisivat päätyneet ilman COVID 19 -epidemiaa. Nykymuodossaan mediatuen edellytyksenä esitetty vähentyneen liikevaihdon laskentatapa johtaa tuen epäoptimaaliseen kohdentumiseen. Maalis-huhtikuun ja tammi-helmikuun liikevaihtojen erotus kasvaa, mikäli maalis-huhtikuun liikevaihto on normaalia alhaisempi tai vastaavasti tammi-helmikuun liikevaihto on normaalia suurempi. Tuen kohdentaminen jälkimmäiseen olisi tuen hengen vastaista.

Tasapuolinen ja toimiva kilpailu johtaa markkinoiden tehokkuuteen. Normaaleissa markkinaoloissa osa yrityksistä pärjää paremmin ja osa huonommin. Esitetyn kaltaisen tuen kohdistaminen selektiivisesti normaaleissa markkinaoloissa huonommin pärjääville yrityksille hidastaisi ja vääristäisi markkinoiden toimintaa ja olisi kuluttajan kannalta epäsuotuisaa.

Tarkan kokonaiskuvan kannalta tulisi mediaa toimialana tarkastella jakamalla toimiala sisäisesti homogeenisiin ryhmiin. Toimialan sisäisen ryhmittely mahdollistaa tartuntaepidemian erilaisten vaikutusten erottamisen toisistaan. Tästä esimerkkinä pienet alueelliset lehdet, joista useimpiin epidemian voidaan kohtuullisesti olettaa vaikuttaneen samalla tavalla.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto toivoo tuen myöntämisen kriteerejä tarkennettavan siten, että tuki kohdistuu sitä tarvitseville tahoille tasapuolisesti tuen tavoitteiden mukaiseen käyttötarkoitukseen. Lisäksi tuen myöntämisen kriteerinä oleva COVID 19 –tartuntatautiepidemiasta koitunut liikevaihdon vähentyminen tulisi puhdistaa satunnaisesta- ja kausivaihtelusta.

Huomionne tuen enimmäismäärästä (VN asetus)

Tuen suuruusluokka suhteessa tartuntaepidemiasta koituneeseen haittaan on vaikeasti arvioitavissa. Taustaselvitys ei anna riittävää kuvaa tartuntaepidemian taloudellisista vaikutuksista mediatuen kohteena oleville toimijoille. Mediatuki kokonaisuudessaan samoin kuin yksittäiselle toimijalle mahdollisesti myönnettävä enimmäismäärä tulisi perustua uskottaviin laskelmiin syntyneestä kokonaishaitasta.

Huomionne mediatukilautakunnasta, sen tehtävistä, roolista ja kokoonpanosta (HE)

Ei lausuttavaa.

Huomionne tuen vaikutuksista

Kilpailu- ja kuluttajaviraston näkemyksen mukaan pääasiallisten vaikutusten arviointi ei anna riittävää kuvaa esitetyn mediatuen todellisten vaikutusten arvioimiseksi. Esitetyt työllisyysvaikutukset toteutuvat vain, mikäli tuen vastaanottaja kohdentaa saamansa tuen työvoimakuluihin, joiden kattaminen ilman tukea olisi mahdotonta. Työllisyysvaikutuksia tulisi arvioida kysynnän ja tarjonnan lähtökohdista. Työvoiman kysynnästä tai kysynnän muutoksesta tuen potentiaalisten vastaanottajien osalta ei ole tietoa.

Yleisellä tasolla selektiivinen, esitetyn suuruinen tuki voi vääristää kilpailua. Esitettyjen pääasiallisten vaikutusten arvioinnin perustella ei paikallisia markkinarakenteeseen kohdistuvia vaikutuksia ole mahdollista arvioida. Esitetty tuen kokonaismäärä on kuitenkin yhteiskunnallisesti pieni. Tuen kokonaismäärän jakautuessa kymmenien toimijoiden kesken jää mahdollisten markkinavääristymien yhteiskunnallinen merkitys oletettavasti vähäiseksi.

Muuta

Tuen onnistuneisuutta voidaan mitata monella mittarilla. Yksi niistä on markkinarakenteen muutos. Kuluttajien näkökulmasta vaihtoehtoja tarjoava markkina on usein parempi vaihtoehto. Näin ollen, mikäli tuen avulla voidaan välttää elinvoimaisten toimijoiden poistuminen markkinoilta tartuntaepidemian seurauksena, on tuki onnistunut yhdessä tavoitteistaan.

Suurelta osin esitetyn mediatuen vaikutukset ovat arvioitavissa vasta jälkikäteen. Jälkikäteisarvioinnin kannalta tuen myöntämisen kriteerejä tulisi tarkastella lisäksi myös arviointiin sovellettavien empiiristen menetelmien näkökulmasta.

Kilpailun ja markkinoiden toimivuuden kannalta on tärkeää, että esitetyn kaltaiset tilapäisen shokin hoitoon tähtäävät tukijärjestelmät ovat väliaikaisia eikä niihin turvauduttaisi muulloin kuin erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa.

Sipiläinen Matti
Kilpailu- ja kuluttajavirasto